

Ф.Шиллер ода «До Радості»

Анкета твору

1. Рід, жанр, тематика.

Лірика, ода, суспільно-філософська лірика

Ода — це урочиста пісня на честь якоїсь важливої події чи визначної особи.

2. Рік написання.

1785 р., Лейпциг, для дрезденської масонської ложі як гімн свободі й звеличення єдності людей.

3. Історія написання.

У Карловій академії під впливом викладача Абеля Шиллер захоплювався філософією. Професор доводив існування світової гармонії. Спираючись на вчення німецького філософа і вченого Лейбніца, він прагнув прищепити своїм вихованцям оптимістичне світосприймання, доводив існування світової гармонії, любові до ближнього, наставляв їх на шлях пізнання навколишнього життя. Найвиразніше вплив його філософської концепції виявився в одному з найзнаменитіших творів Шиллера — оді «До радості» («An die Freude»).

17 квітня 1785 р. Шиллер прибув до у Лейпциг, де його зустріли прихильники його таланту: письменник і юрист Крістіан Кернер, драматург Фердинанд Губер, художниця Дора Шток та її молодша сестра Мінна. Усі випромінювали молодість і щастя: невдовзі Мінна і Кернер збиралися одружитися, а Губер мав заручитися з Дорою. Лейпцизька атмосфера кохання й радості, особливо відчутна на контрасті з життєвими труднощами Шиллера, захопила поета. Саме під її впливом і було написано **оду «До радості»**. Спочатку ключове слово в цьому творі було *не «радість», а «свобода»* (Freiheit замість Freude), але 1793 р., намагаючись дистанціюватися від політики, Шиллер вніс корективи у свій твір. Сам поет усвідомлював ідеалізований настрій твору і відзначав, що ода «далека від реальності».

4. Форма.

Оду «До радості» написано у формі урочистої пісні, де звучать здравиці на честь любові, дружби, природи, праці, свободи, Творця.

Твір побудований як діалог ліричного героя й хору.

5. Зміст.

Письменник звертається до почуття, емоції — радості. Називає її «гарною іскрою Божою», «царицею гожею». Матінка-земля, природа дають усе для її радості. Саме ця радість буття рухає світовий прогрес («Радість — всесвіту пружина»), живить творчість душі («Радість — творчості душа»). Якщо ти успішний учений — тебе «радість усміхом віта» й «до чеснот проводить радо, / хоч тропа до них крута». І радість тут — це віра у світло розуму, «кращий світ». Поет називає й можливі конкретні причини «не радості» — «горе й злидні», «погрози», «сльози», «каяття», навіть згадує «книги борговії». Він закликає до «всепрощення ворогам», загального примирення, стати дружною сім'єю. Поет переконаний, що це пом'якшить серця жорстоких, додасть духу «кволим». Останні строфи — своєрідний маніфест того, хто знає шлях до цього почуття та його високу ціну: *«Будь твердим в лиху годину, Поміч скривдженем давай, Всюди правду знай єдину, Зроду клятви не ламай... Станьмо дружною сім'єю, Жити правдою й добром Присягнімо»*.

6. Тема.

Тема радості від людської співдружності розгортається у вірші, набуваючи різних варіацій: радість — рушійна пружина світу, радість пробуджує дружбу. Твір Ф. Шиллера «До Радості» — це просвітницька віра в людину, братерство, в можливість нового життя, у здатність досягнути вищі істини.

7. Ідея.

Твір утверджує необхідність духовного єднання людей різних країн і націй в ім'я миру, дружби, свободи, щастя й радості на землі. Осуд того, що люди не пам'ятають про це, бо ворогують одне з одним, забули про щирість почуттів та втратили вміння радіти.

8. Настрій.

Життєлюбний, оптимістичний. Оптимістичний настрій оди не пояснюється лише короточасними життєвими гараздами — в основу вірша покладений притаманний Шиллеру принциповий оптимізм, віра в людину, переконаність у тому, що люди можуть і повинні поріднитися між собою, жити в мирі й злагоді.

9. Ліричний герой

висловлює просвітницьку програму Ф. Шиллера: заклики як керівництво до дії, зразок поведінки й моралі людини: «*Будь твердим в лиху годину, Поміч скривдженним давай, Всюди правду знай єдину, Зроду клятви не ламай. Не знижайсь перед потужним, Коли треба — важ життям Шана й слава чесним, мужнім, Згуба підлим брехунам*»

10. Символічні образи.

Твір став емблемою провідного - оптимістичного - умонастрою доби Просвітництва

Радість — щастя людини, оптимізм, віра у світло розуму

Образ Господа трактується Ф. Шиллером у дусі Просвітництва — як утілення розуму, природи, правди й добра. Богу розумінні митця потребує не рабської покірності, а руху вперед, внутрішнього вдосконалення. Людство має виконувати Божі Заповіді, стати єдиною родиною. жити в мирі, щоб прийти до високої мети.

11. Художні засоби.

Метафори — «Радість квіти розвиває І розгін дає сонцям, Їх в простори пориває, Не відомі мудрецям»;

епітети — «пресвітлий дивний храм», «солодкі щедроті», «хором райдужним», «ясній вершині»

звертання — «Вічний Отче доброті, Дай нам ласки й охорони!»; «Радість, гарна іскро божа!»;

окличні речення — «Знищим книги борговії!», «Помирімося усі!», «Всепрощення ворогам!»;

антитеза — «І черв'як утіху знає, І небесний херувим»

12. Ода «До Радості» і музика.

Видатний німецький композитор **Людвіг ван Бетховен** 1823 р. завершив свою Дев'яту симфонію грандіозним хором на текст Шиллера.

Симфонія № 9 ре мінор - це остання закінчена симфонія Людвіга ван Бетховена. Водночас це перша симфонія, в якій до потужних звуків симфонічного оркестру долучається людський голос. Один із найвідоміших творів класичної музики, видатний шедевр Бетховена був створений, коли композитор абсолютно втратив слух. Життя Бетховена склалося надзвичайно драматично. У ньому було і втрачене кохання, і важкий характер митця, і хвороба, фатальна для музиканта, і зражені ідеали, і постійна матеріальна скрута... І ось, як писав французький письменник Ромен Роллан, із безодні цієї скорботи композитор задумав оспівати Радість. Це була мрія цілого його життя. Фінальна тема симфонії - тема Радості - розкривається в оді «До радості», яку виконують хор із солістами. Перед партією хору оркестр замовкає: настає раптова тиша, що надає вступу хору таємничо-божественного характеру.

Прем'єра симфонії відбулася 7 травня 1824 р. у Відні. Коли після фінальних акордів почалася овація, Бетховен, який стояв спиною до залу, нічого не чув. Тоді одна зі співачок повернула великого композитора обличчям до публіки. Від побаченого Бетховен ледь не знепритомнів: у залі відбувалося щось неймовірне. Багато хто плакав.

Це був справжній тріумф, який припинила... поліція. Трикратні овації дозволялися лише при зустрічі імператорської родини. А Бетховена викликали на сцену п'ять разів!

13. Популярність твору.

✓ На початку 1950-х керівництво ФРН зробило «Оду...» своїм гімном, але у 1952 році старий гімн повернули.

✓ 1972 р. — Рада Європи утвердила «Оду до радості», покладену на музику Бетховена Гімном Ради Європи.

✓ 1985 р. — гімн Європейської економічної спільноти (ЄЕС),

✓ 1993 р. — *гімн Євросоюзу*. Аранжировка була зроблена Гербертом фон Караяном.

✓ У 2003 році було вирішено вважати гімном ЄС лише музику, заради рівноправ'я усіх мов.

✓ Мелодія була використана у 1974 році при написанні гімна Родезії.

✓ З 2005 року — гімн Копя Лібертадорес.

✓ Ода «До радості» вважається одним із символів Європи, що утверджують спільність цінностей, які ці держави поділяють. Їхню єдність у розмаїтості. Гімн виражає ідеали свободи, миру та солідарності, які відстоює Європа.

14. «До Радості» та вшанування пам'яті героїв Небесної Сотні.

30 березня 2014 р., на 40-й день із дня смерті героїв Небесної Сотні, одночасно у п'яти містах України (Львові, Києві, Донецьку, Дніпрі, Харкові) відбувся соціально-культурний флешмоб — «Ода до Радості».

Ініціатива створена для вшанування пам'яті героїв Небесної Сотні, а також на підтримку флешмобу Національного одеського філармонічного оркестру під управлінням Хобарта Ерла, що відбувся 22 березня 2014 р. в Одесі. Учасники флешмобу прагнули показати, що все, що у нас є — наша свобода, загальнолюдські цінності та безмежна відповідальність перед собою, перед близькими, перед тими, кого вже немає з нами. Тими, хто у своєму служінні нашій загальній меті про вільну і щасливу Україну віддали найдорожче, що у них було — свої життя. Ініціатором благочинної культурної ініціативи виступила патріотка України Христя Храновська.

Це була унікальна можливість показати, що наша сила — у єдності. І сьогодні немає більшої гордості, ніж бути громадянином нашої країни!

15. Висновок.

У цьому вірші поет зумів передати душевний підйом, який виражав не лише очікування царства розуму і свободи напередодні Великої французької революції, а й споконвічне прагнення людства жити в радісній згоді й мирі.

«Ода до радості» має космічну, планетарну, всеохопну спрямованість, звертається до «мільйонів» і так само дістає відгук у серцях мільйонів.

До Радості (переклад М. О. Лукаша)

Радість, гарна іскро Божа!

Несказанно любо нам

Увійти, царице гожа,

В твій пресвітлий дивний храм.

Все, що строго ділить мода,

В'яжеш ти одним вузлом,

Розквітає братня згода

Під твоїм благим крилом.

Хор Обніміться, мільйони,

 Поцілуйтесь, мов брати!

 Вічний Отче дай нам згоди,

 Ласки дай й охорони!

Кого доля ошастила

Тим, що другові він друг,

Кого любить лада мила, —

Йдіть до нас в веселий круг.

Йдіть усі, хто зве своєю

В світі душу хоч одну!

Хто ж весь вік черствів душею —

Йди у іншу сторону.

Хор Хто живе в земній юдолі,

 Всяк симпатії скорись!

 Нас веде вона у вись,

 Де Всесильний на престолі.

Радість п'ють усі істоти

З груді матері-землі,

Ті солодкіі щедроти

Мають всі — і добрі, й злі.

Радість нас вином сп'яняє

І цілунком огневим;

І черв'як утіху знає,

І небесний херувим.

Хор Поклонітесь, мільйони,
Перед мудрістю Творця!
Сповніть милістю серця
І чиніть його закони.
Радість — всесвіту пружина,
Радість — творчості душа,
Дивна космосу машина
Нею живиться й руша.
Радість квіти розвиває
І розгін дає сонцям,
Їх в простори пориває,
Не відомі мудрецам.
Хор Як у безмірі світила
Хором райдужним пливуть,
Браття, йдіть у славу путь,
Що нам радість освятила.
Вчених з істини свічада
Радість успіхом віта,
До чеснот провадить радо,
Хоч тропа до них крута;
На ясній вершині віри
Піднімає хоругов,
В день воскресний на псалтирі
Славить тих, хто смерть зборов.
Хор Будьте мужні, мільйони!
Вірте, страдні, в кращий світ!
Тих, що справдять заповіт,
Прийме Бог у вічне лоно.
Божество не наградиме, —
От би нам зрівнявся з ним!
Хай радіють із радими
Горе й злидні в крузі цім!
Не відомста, не погрози —
Всепрощення ворогам!
Хай не ллють у скрусі сльози,
Не гризуться каяттям.
Хор Знищим книги борговії!
Помиримося усі!
Браття! Бог на небесі
Не забуде благодії.
Радість в келихах шумує,
Плин іскристий виграє,
Канібалів лють гамує,
Кволим духу додає.
В день веселля а чи тризни,
Коли ходить круговий,
Хай до неба піна бризне,
Дух прославимо благий!
Хор Все хвалу йому співає —
Хай гримить псалом гучний!
Дух прославимо благий,
Що над зорями витає!
Будь твердим в лиху годину,

Поміч скривдженим давай,
Всюди правду знай єдину,
Зроду клятви не ламай,
Не знижайсь перед потужним,
Коли треба — важ життям!
Шана й слава чесним, мужнім,
Згуба підлим брехунам!
Хор Станьмо дружною сім'єю,
Жити правдою й добром
Присягнімо цим вином
Перед вишнім Судією!

Скорочено

До Радості (переклад М. О. Лукаша)

Радість, гарна іскро Божа!
Несказанно любо нам
Увійти, царице гожа,
В твій пресвітлий дивний храм.
Все, що строго ділить мода,
В'яжеш ти одним вузлом,
Розцвітає братня згода
Під благим твоїм крилом.
Кого доля ошастила
Тим, що другові він друг,
Кого любить лада мила,—
Йди до нас в веселий круг.
Йдять усі, хто зве своєю
В світі душу хоч одну!
Хто ж весь вік черствів душею —
Йди у іншу сторону.
Радість — всесвіту пружина,
Радість — творчості душа,
Дивна космосу машина
Нею живиться й руша.
Радість квіти розвиває
І розгін дає сонцям,
Їх в простори пориває,
Невідомі мудрецям.

Джерела

Волощук Є.В., Звиняцьковський В., Філенко О. Зарубіжна література: підруч. для 9-го кл. загальноосвіт. навч. закл. — Київ: Генеза, 2017. — С.34-38

Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А. О., Бицько О. К. Зарубіжна література : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. — Київ: УОВЦ «Оріон», 2017. — С. 57-68

Кадоб'янська Н. М., Удовиченко Л. М. Зарубіжна література: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. — Х. : ТОВ «СИЦІЯ», 2017. — С. 70-87

Кашуба Є. Ода "До Радості" Ф. Шиллера як втілення його вчення про красу. — [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WHh0VqxVhaU>

Кашуба Є. Просвітницька ідея об'єднання людства в оді «До радості» Ф. Шиллера. Пафос твору, який став гімном Євросоюзу. — [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://metoduchna-palitra.blogspot.com/p/1759-1805.html>

Ковбасенко Ю. І. Зарубіжна література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навч. закладів. — Київ: Літера ЛТД, 2017. — С. 41-46

Мілянська Н. Р. Зарубіжна література : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. — Тернопіль : Астон, 2017. — С. 45-53

Ніколенко О. М., Зуєнко М. О., Стороха Б. В., Туряниця В. Г., Орлова О. В. Зарубіжна література: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. — К.: Грамота, 2017. — С. 32-35

Ніколенко О. Експрес-урок: Фрідріх Шиллер і гімн Євросоюзу. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=-lTi0L_JGz4

Паращич В. В. Усі уроки зарубіжної літератури. 9 клас. I семестр. — Х.: Вид. група «Основа», 2017. — С. 74-84

Паращич В. В., Фефілова Г. Є. Зарубіжна література. 9 клас: підручник для 9 класу загальноосвіт. навч. закл. — Х. : Вид. група «Основа», 2017. — С. 57-63

Полулях Н. С. Зарубіжна література. 9 клас: розробки уроків. — Харків: Вид-во «Ранок», 2017. — С. 38-41